

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Բոլորովին անակնկալ եւ դառն պայմաններու տակ 1916 ի աշնան 4. Պոլսէն Երուսաղէմ կը մեկնէի հոն մնալու համար. կ'ապրէի հոն գրական զբաղումներով եւ Ս. Տեղեաց այցելութեամբ, որոնց մէջ կը գտնէի իմ սիրտիսմբը: Զինարարարին՝ Պոլիս վերադառնալու տեղէն ու եռամիջը կը պակսէր իմ մէջս, ներքին ոյժ մը կը կապէր իմ ոտքը չքամուէրու համար Ս. Զաւորի վանքին: Դոգքու պատճառ մը ունէի կասարեւոյ: Այն օրերը՝ որ կը անցնէին իմ այս պաւնդիստեան եւ մեկուսացումի մէջ՝ Ս. Զաւորեանց վանքին նկատմամբ իմ հիացման եւ զնայանքի զգացումը կը զօրացնէին իմ մէջս. Հայ Երուսաղէմը տարբեր կ'երեւնար իմ դիտողի աչքերու, հեռուէն շատ էի տեսնում մեծութեան եւ նոյնապիւններու համաբար, բայց իմ աչքերը կը տեսնէին սէւշի տարբեր մեծութիւններ ու ազգային փամփո՜ք քան զոր շատ ու կարացած էի, եւ հասկնալի կը դառնար ինչ համար էսս սա կրկնուած խօսքը թէ «հայ Երուսաղէմը անձամբ պէտք է տեսնել եւ ապա գնահատել»:

1921 Հոկտ.ին Երուսաղէմի պատերազմի ընթացքաւ Ամեն. Տ. Եղիշէ Ս. արեւոյ. Դուրեան իմ սիրելի ուսուցիչը. այս ընթացքիւնը ուսանողիսմբը պատճառեց Ազգին. եղբն միջոցին եր որ Ս. Զաւորեանց պատճառման Միաբանութիւնը զիս ալ հրաւիրեց Միաբանակցութեան եւ այդ օրէն որդեգրուեցայ Առաքելական Ս. Արքային: Այն պահուն որ իմ հաւանութիւնը կը յայտնէի, ներքին ոյժ մը դարձաւ կը քերպրէր զիս տիկնարի մը նետեղ պատմութեանը Ս. Զաւորեանց վանքին եկեղեցական, կրթական, տնտեսական եւ այլ բազմաթիւ հաստատութիւններուն՝ որոնք քանիցս քիչ արտաքին ու ներքին քննարկներէ վնասուած՝ բայց դարձաւ վերանորոգուած հիւն: Այդ բոլոր բանկարքին հաստատութիւնները Հայ ազգին փամփոք կը կազմեն: Կ'ըզգայի թէ այս տեղերը համարեն Հայ ազգին բարեպաշտներու երեւոյթուն եւ ինքնանոս ցանկերուն արդիւնքն են, սակայն որովհէտիսմբը քան զործիւնները որ այս շէնքերը կառուցած, պահպանած ու նորոգած էին նոյնացնելով զանոնք չփնտր ու հոյակապ արքայութիւններով, ու դա-